FILMKENNISCENTRUM

Film in Zwolle

Een Benchmark,

29-11-2021

een epiloog - covid

FILM
Kennis
centrum

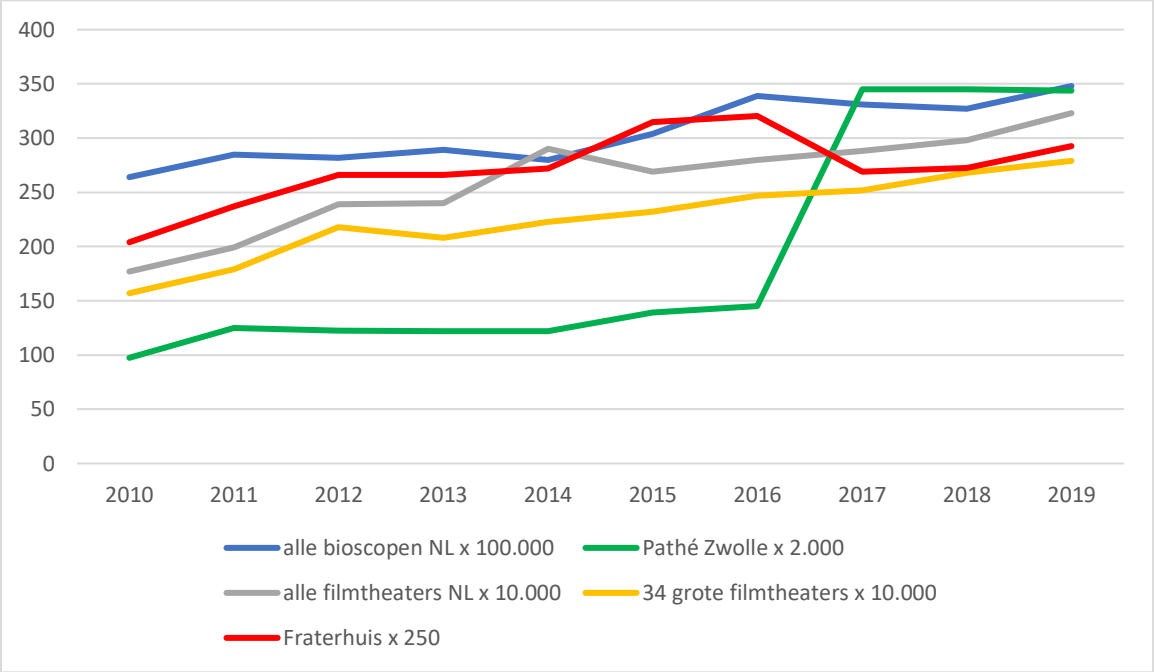
Epiloog, inleiding

Sinds de benchmark `Film in Zwolle' is slechts tweeëneenhalf jaar verstreken. In die korte periode sindsdien heeft Covid-19 de wereld én de filmvertoning in haar greep. Normaal gesproken leveren de eerste jaren na een benchmark weinig veranderingen op: De trends lopen door, soms met een kleine buiging naar boven of naar beneden. In dit geval is dat anders. Deze situatie vraagt om een hernieuwde bestudering en een andere benadering.
Om de stabiliteit van Filmtheater Fraterhuis en van de Nederlandse filmvertoning sinds de benchmark en in deze roerige periode te beschrijven worden drie invalshoeken genomen: algemene bezoektrend, uitgangspunt is het bezoek; bezoek tijdens opgelegde beperkingen, uitgangspunt zijn de beperkingen; stemming, uitgangspunt is de bedrijvigheid.
De cijfers van de benchmark zullen doorgetrokken worden tot het moment dat de beperkende maatregelen ingingen die genomen werden na de uitbraak van Covid-19. Dit in grove lijnen om te zien hoe de sector en Filmtheater Fraterhuis zich na 2018 maar vóór Covid-19 verder ontwikkelden. Het is vooral een check of er geen gekke trendbreuk was vóór Covid-19.
Zoals bekend is het filmbezoek sinds maart 2020 rigoureus gedaald vanwege sluitingen en andere beperkingen. Door de diverse soorten beperkingen is deze periode niet uniform. Totale sluiting, anderhalve meter afstand houden of QR-codes hadden en hebben vanzelfsprekend verschillende effecten op het bezoek, nog afgezien van de algemene stemming die dit bezoek uiteraard ook beïnvloed en het filmaanbod dat er in een keer helemaal anders uitzag. Het resultaat hiervan bij Filmtheater Fraterhuis en de filmsector wordt in kaart gebracht.
Tenslotte wordt gekeken naar de stemming van de Nederlandse bioscoop- en filmtheatersector. Net als bedrijvigheid in de bouwsector bijvoorbeeld een indicatie is voor de stand of de stemming van de economie geldt dat ook voor de filmsector. Wat is er bij gekomen aan volume filmvertoning en wat zit nog in de planning? Hoe zien anderen de toekomst? Natuurlijk, soms zijn plannen al vóór Covid-19 ingezet maar ze zijn veelal wel doorgezet. Dat hoefde niet, ook voor Covid-19 werden plannen stopgezet, stilgelegd of afgezegd als dat zo uitkwam.

Benchmark vervolg

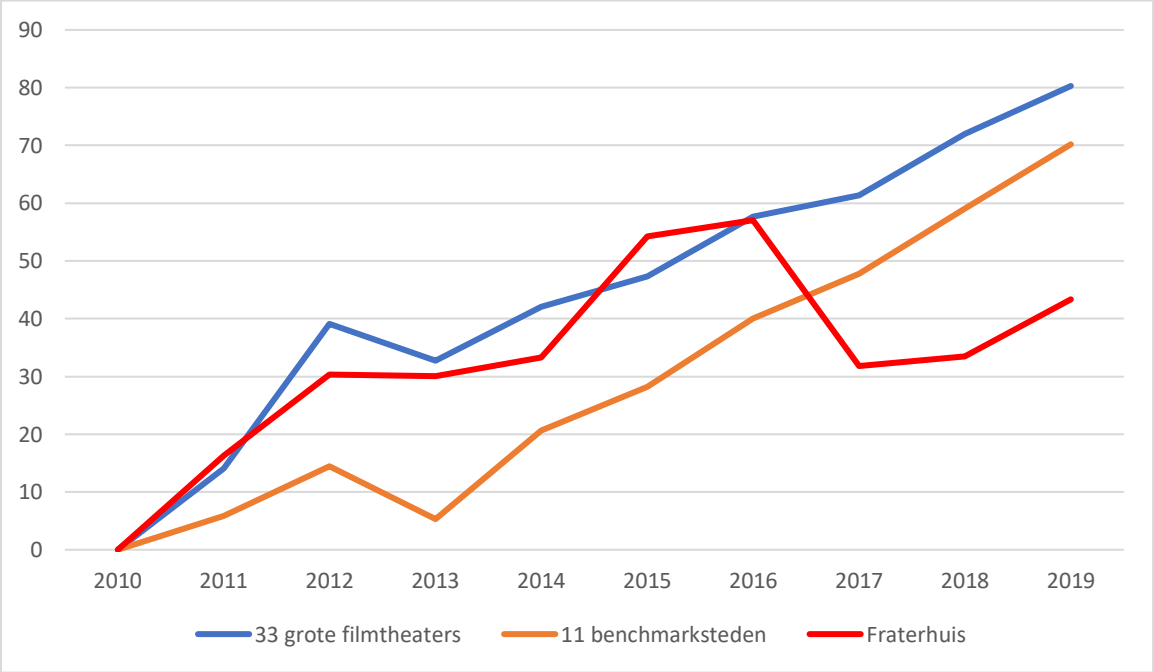
Filmtheater Fraterhuis is zoals al was verwacht in 2019 terug in haar groeicurve. Daarmee steeg ook het aandeel van Filmtheater Fraterhuis in het filmbezoek in Zwolle weer, en wel naar 9,6 procent. Landelijk was in 2019 het aandeel van de filmtheaters in het filmbezoek 8,5 procent. Filmtheater Fraterhuis stak hier weer boven uit, net als vóór de opening van Pathé Zwolle. In heel Nederland groeide het bioscoop- en filmtheaterbezoek in 2019 verder. Daarbij groeiden de filmtheaters iets harder. In Zwolle stabiliseerde het bioscoopbezoek na de openingsjaren. Dit ging redelijk conform de verwachtingen van de benchmark uit 2019 die ophield in 2018.
En begin 2020 beloofde een superjaar te worden! Het eerste kwartaal, tot de lockdown, was nog beter dan het eerste kwartaal van 2019.

Grafiek 1. Bezoekcijfers 2010 t/m 2019

Dat Filmtheater Fraterhuis weer terug is op de weg naar boven tonen ook de groeicijfers aan die hier een jaar verder zijn doorgevoerd. Alle grote filmtheaters uit deze reeks laten groei zien. Die van Filmtheater Fraterhuis loopt met 10 procent tussen 2018 en 2019 vrijwel parallel met de 11 benchmarksteden en is daarmee groter dan die van de 33 grote filmtheaters.

Grafiek 2. Groei bezoek van grote filmtheaters, filmtheaters in benchmarksteden en Filmtheater Fraterhuis 2010-2019, in percentages

Covid-19

Tot de lockdown in maart 2020 werden met nagenoeg evenveel voorstellingen bij de bioscopen en filmtheaters in heel Nederland 12 procent meer bezoekers ontvangen in vergelijking met dezelfde periode in 2019. Bij Filmtheater Fraterhuis was de toename in bezoek ten opzichte van die periode een jaar eerder zelfs ruim 30 procent. Landelijk was de toename in deze periode bij de filmtheaters 18 procent.
Deze cijfers zijn niet te extrapoleren naar heel 2020 om te achterhalen wat er gebeurd zou zijn als er geen corona zou zijn geweest. Met name het filmaanbod, het weer en sportevenementen zoals de olympische spelen hebben veel invloed op het verdere bezoekverloop in het jaar. Wat deze cijfers wel laten zien is dat de groei vanaf 2010 in al deze categorieën `gewoon' doorliep tot aan Covid-19.

De diverse Covid-19 maatregelen hebben en hadden een grote invloed op het bezoek. De meeste Covid-19 maatregelen behelsden in feite het beperken van de zaalcapaciteit zodat minder bezoekers aanwezig konden zijn. De zaalcapaciteit werd door sluiting helemaal tot nul teruggebracht, met twee derde of driekwart beperkt door invoering van een anderhalve meter maatregel, of met een absoluut maximaal bezoekersaantal van vijftig of honderd bezoekers beperkt. Deze beperkingen waren grofweg pre-vaccinatie beperkingen. Alleen bij de maatregelen in de meest recent periode met het gebruik van de QR-code is de beperking van andere aard.

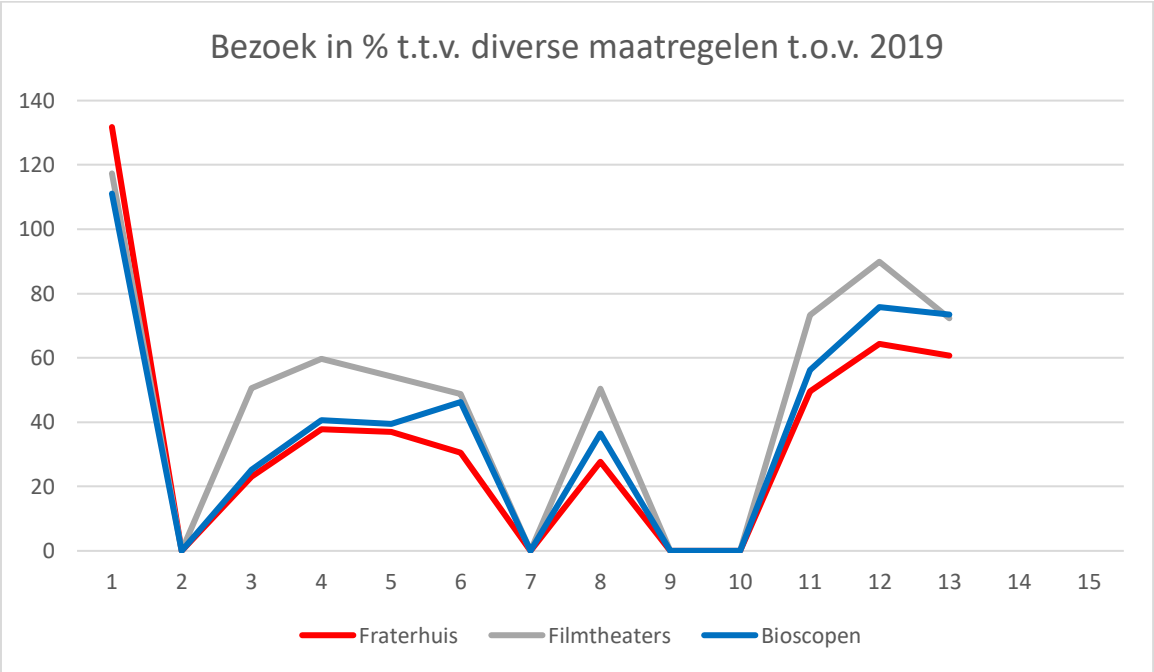
De filmvertoning heeft in 2020 ruim drie maanden compleet stil gelegen, in 2021 zelfs vijf maanden. Het heeft daarom weinig nut om de bezoekcijfers van 2020 en 2021 te vergelijken met voorgaande jaren om er conclusies of verwachtingen aan te verbinden voor de toekomst.
Uiteraard waren de bezoekcijfers dramatisch. In 2020 was de terugval in bioscoop- en filmtheaterbezoek in heel Nederland 56 procent ten opzichte van 2019. Bij de filmtheaters alleen was de terugval 45 procent. Filmtheater Fraterhuis sloot perfect aan bij dit gemiddelde van de filmtheaters.
Als het zo succesvolle begin van 2020, van vóór Covid-19, wordt weggelaten en alleen naar de Covid-19 periode van 2020 wordt gekeken dan is de uitkomst uiteraard nog slechter. De daling ten opzichte van dezelfde periode in 2019 is dan 73 procent voor bioscopen en filmtheaters samen, voor alleen de filmtheaters is de daling 65 procent. Filmtheater Fraterhuis zit daar met een daling van ruim 78 procent boven.

Door te kijken hoeveel bezoek er kwam ten tijde van de diverse beperkingen en dat bezoek te vergelijken met het bezoek in een zelfde periode in 2019 is wel te zien hoe het publiek reageert. In een, op het eerste gezicht misschien wat eigenaardige, grafiek wordt bezoek gerelateerd aan de diverse Covid-19 maatregelen. Duidelijk wordt dat het publiek steeds terugkeert. Het bezoekgedrag is te koppelen aan de coronamaatregelen. Bij een beperking in capaciteit komt het publiek naar de film maar kan / mag er minder bezoek ontvangen worden. De bottleneck zit dan bij de filmvertoner. Bij strengere maatregelen is het bezoekcijfer daardoor lager, bij minder strenge maatregelen trekt het bezoekcijfer weer aan.

Net als het bezoek is ook het aantal filmvoorstellingen dat sinds de coronamaatregelen gegeven werd een fractie van het aantal filmvoorstellingen van voorheen. Dat komt helemaal voor rekening van de periodes met een totale lockdown. De Nederlandse filmtheaters (zonder Filmtheater

Fraterhuis) hebben in 2020 en in 2021 (in 2021 tot en met 11 november) slechts 75 procent respectievelijk 52 procent van het aantal voorstellingen kunnen geven in vergelijking met 2019. Als alleen gelet wordt op de perioden dat men open mocht zijn dan zijn die percentages 94 respectievelijk 120 procent. Men heeft er dus alles aan gedaan om indien dat mocht te functioneren en dus film aan te bieden zoals voorheen.
Voor het Fraterhuis zijn die percentages iets lager maar zien we hetzelfde gebeuren. In 2020 en 2021 (tot 11 november) is ten opzichte van 2019 het percentage voorstellingen 91 respectievelijk 105 procent. Gezien over de perioden inclusief totale lockdowns zijn de percentages bij Filmtheater Fraterhuis 70 respectievelijk 49 procent. Men heeft dus vergeleken met de andere filmtheaters relatief iets minder voorstellingen kunnen geven.

Grafiek 3. Bezoek in 2020 en 2021 ten tijde van de diverse coronamaatregelen ten opzichte van het bezoek in dezelfde overeenkomende periode in 2019, in percentages

2020
1= geen maatregel, 1 januari tot lockdown 15 maart
2=lockdown, 0 bezoekers, periode 15 maart t/m 31 mei
3=beperkte openstelling, max 30 bezoekers op 1½ m per voorstelling, periode 1 juni t/m 31 juni
4=beperkte openstelling, max 100 bezoekers op 1½ m per voorstelling, periode 1 juli t/m 28 sept
5=beperkte openstelling, in principe 30 bezoekers, per veiligheidsregio uitzonderingen mogelijk, periode 29 sept t/m 13 okt
6=beperkte openstelling, max 30 bezoekers, periode 14 okt t/m 4 nov
7=gedeeltelijke lockdown met extra maatregelen, 0 bezoekers, periode 5 nov t/m 18 nov
8=gedeeltelijke lockdown met strikte maatregelen, max 30 bezoekers, periode 19 nov t/m 14 dec
9=harde lockdown, 0 bezoekers, periode 15 dec t/m 31 dec

2021
10=voortzetting harde lockdown, 0 bezoekers, periode 1 jan t/m 4 juni
11=beperkte openstelling, max 50 bezoekers op 1½ m per voorstelling, periode 5 juni t/m 25 juni
12=beperkte openstelling, bezoek op 1½ m, periode 26 juni t/m 24 sept
13=onbeperkte openstelling, coronacheck met QR-code, periode 25 sept t/m 12 nov
14=onbeperkte openstelling, coronacheck met QR-code en horeca om 20.00 uur dicht, periode 13 nov t/m 28 nov
15=beperkte openstelling, bezoek op 1½ m, coronacheck met QR-code, sluiting om 17.00 uur, periode 29 nov t/m 18 december (vooralsnog)

Bij deze grafiek zijn een aantal opmerkingen te plaatsen. De grafiek stopt op 13 november. De huidige periode met voor nu de laatste maatregelen konden nog niet meegenomen worden ten tijde van schrijven. De weken van sluiting of overgang naar een andere coronabewind komen niet volkomen overeen met de periodes waaruit de bezoekcijfers komen. Dat scheelt soms een of twee dagen. Speelweken komen niet overeen met kalenderweken.
Vergelijken met eenzelfde periode uit 2019 is natuurlijk niet altijd een identieke vergelijking. Het weer of evenementen oefenen invloed uit op het bezoek en deze factoren zijn niet elk jaar in elke periode hetzelfde. Belangrijke publiekstrekkende films werden sinds de uitbraak van Covd-19 veelal achtergehouden voor `betere tijden'. Ook dit zal invloed hebben gehad op het bezoek. Het aantal voorstellingen alleen is dus niet bepalend, ook de filmuitbreng is sinds de uitbraak van Covid-19 moeilijk te vergelijken met voorgaande jaren.
Voor Filmtheater Fraterhuis gelden nog een aantal specifieke opmerkingen. Indien maximaal 100 bezoekers toegestaan waren dan was dat aantal bezoekers vanwege de 1½ meter afstand die in acht genomen moest worden alleen beperkt mogelijk in grotere zalen. Filmtheater Fraterhuis kon hier niet van profiteren. Dit gold ook al voor een maximum van 30 bezoekers.
Filmtheater Fraterhuis heeft tijdens de openstellingen in 2020 3 procent en in 2021 12 procent minder voorstellingen gegeven in vergelijking met de Nederlandse filmtheaters. Als hier rekening mee wordt gehouden dan komen, zeker in 2021, de relatieve bezoekpercentages in 2021 van Filmtheater Fraterhuis en de overige Nederlandse filmtheaters dichter bijeen. Het relatief mindere bezoek blijft bestaan maar wordt minder.
Een verder verschil tussen de cijfers van de Nederlandse filmtheaters en Filmtheater Fraterhuis kan komen door uitbreidingen van filmtheaters. Daarvoor is hier niet gecompenseerd. Er is gelet op alle filmtheaters. En daar is uitgebreid. Als voorbeeld Mimik in Deventer dat openging ten tijde van Covid-19, en dat 3 zalen meer kan gebruiken voor filmprogrammering dan voorheen. En zo zijn er nog enkele. Dit is ook gerelateerd aan het aantal voorstellingen dat daarmee hoger is en daarmee de (relatieve) bezoekcijfers van de Nederlandse filmtheaters gunstiger laat afsteken dan die van Filmtheater Fraterhuis.
Veruit het grootste verschil zal te verklaren zijn uit de grootte van de filmtheaters. De grote filmtheaters hebben gemiddeld een zaal meer dan Filmtheater Fraterhuis. Die uit de benchmark hebben zelfs twee zalen meer. En de kleine filmtheaters hebben vaak grote zalen waar veel meer mogelijk was. Dat zou voor de relatieve bezoekcijfers niet heel veel uit moeten maken, normaal gesproken. Maar in tijden van Covid19 kan dat heel veel voordeel opleveren. Een mix van grotere en kleinere zalen biedt meer mogelijkheden tot het ontvangen van bezoek en het spelen met voorstellingen.

Indien dieper gekeken zou worden, bijvoorbeeld specifieker naar benchmarksteden of uitbreidingen en zaalgroottes, dan kan het zijn dat er meer duidelijk wordt. Het moet gezegd, binnen de huidige omstandigheden is dat echter niet zeker. Het zal sowieso meer werk vergen.

De stemming

Tijdens de Covid-19 pandemie hebben vele filmvertoners geïnvesteerd. Nieuwe bioscopen zijn geopend en er werd veel verbouwd. Dit geldt sectorbreed: concerns, grote filmtheaters, kleine filmtheaters, nieuwe filmtheaters en theaters die overgingen op film. In enkele steden sloten ook filmvertoners. Vrijwel in al die steden werden tegelijkertijd zalen bijgezet. In de enkele stad waar een filmvertoner de deuren sloot en er geen nieuwe vertoningsplek bijkwam was Covid-19 niet de (enige) oorzaak van de sluiting. Bij verbouwing en vernieuwing gaat het vooral om luxere zalen, denk aan stoelen, projectie, doeken, en om luxere horeca. Bij dit soort verbouwingen naam het aantal stoelen vaak af.
Een inventarisatie: Alblasserdam + 1 zaal; Almere + 1 zaal; Alphen ad Rijn + 1 zaal; Amsterdam + 4 zalen + verbouwing, meer luxe; Deventer + 3 zalen; Den Haag + 1 zaal, 2 keer verbouwing, meer luxe; Eindhoven verbouwing, meer luxe; Goor + 1 zaal; Haarlem + 6 zalen; Heerhugowaard verbouwing, meer luxe; Helvoirt + 1 zaal; IJsselstein + 1 zaal en verbouwing, meer luxe; Kampen, vernieuwing, meer luxe; Leeuwarden + 7 en – 9 , nieuwbouw, oudbouw dicht, meer luxe; Leidschendam + 11 zalen; Middelburg + 1 zaal; Nijmegen + 3 zalen; Roosendaal + 6 zalen + 4 zalen + verbouwing, meer luxe; Steenwijk + 3 zalen; Tiel – 4 zalen; Utrecht + 2 zalen; Velsen + 1 zaal; Wijk bij Duurstede + 2 zalen; Winschoten + 1 zaal; Zaandam + 1 zaal en verbouwing, meer luxe; Zevenaar + 1 zaal; Zutphen + 1 zaal.
In Amsterdam, Diemen, Haarlem, Leiden en Utrecht wordt momenteel gewerkt aan de (ver) bouw van nieuwe zalen. Het gaat hier nog eens om respectievelijk 5, 1, 6, 4 en 5 extra zalen.
In totaal zijn er in deze Covid-19 periode 6.856 nieuwe bioscoopstoelen bijgekomen in Nederland. 3.281 stoelen verdwenen.
Het aantal filmzalen en het aantal bioscoop/filmtheaterstoelen is in deze periode met 3 procent gestegen.

Afsluitend

Ondanks Covid-19 is er niet veel reden om van de conclusies uit de benchmark uit 2019 af te wijken. Natuurlijk, het kan zijn dat iedereen in dezelfde val trapt en elkaar na loopt. Gezien de diversiteit van degene die deze periode uitbreidden lijkt dat onwaarschijnlijk. Verder laat Filmtheater Fraterhuis stabiliteit zien. Het bezoek keert terug. Het direct opkomende filmbezoek bij mindere strenge corona-maatregelen sterkt het vermoeden dat, zeker met meer zalen, meer bezoek waarschijnlijk is. Zeker als Covid-19 endemisch is / wordt dan is het hebben van meer zalen in het voordeel.